

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
/ Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Г.Д. Філолог. н., професор
В.Д. Шинкарук
“29” серпня 2019 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри виробничого
та інвестиційного менеджменту
Протокол № 7 від 1.8.2019 р.
завідувач кафедри
Л.В. Шинкарук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ»

Галузь знань 01 «Освіта»

Спеціальність 015 «Професійна освіта»

Спеціалізація 015.18 «Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства»

Факультет Гуманітарно-педагогічний

Розробники: к.е.н., доц. Гаврилюк В.П.

Опис навчальної дисципліни
«ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Напрямок підготовки		
Спеціальність	015 «Професійна освіта» (шифр і назва)	
Спеціалізація	015.18 «Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства»	
Галузь знань	01 «Освіта» (шифр і назва)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	немає (назва)	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3-й рік навчання	
Семестр	6	
Лекційні заняття	13 год.	
Практичні, семінарські заняття	26 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна робота	81 год.	
Індивідуальні завдання	0 год.	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	3 год. 3 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни вивчення курсу «ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ» є надання студентам глибоких теоретичних знань з проблем функціонування економіки – важливої сфери життєдіяльності людини, дії об'єктивних економічних законів, ознайомлення з методами і умовами ефективного господарювання і цілісне систематичне уявлення про економічну теорію.

Логіка і структура курсу «ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ» дозволить студентам засвоїти необхідний обсяг знань, що дає можливість досягти високого рівня професійної та економічної компетентності майбутніх фахівців.

Завдання. На методологічних засадах цивілізаційної парадигми розвитку суспільства сформулювати сучасне економічне мислення та світогляд студентів, забезпечити оволодіння ними знаннями та методами аналізу економічних законів, процесів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- основне коло проблем, що вивчає економічна теорія та її місце і роль в системі економічних наук;
- зміст основних термінів, понять і категорій економічної теорії;
- сутність основних економічних законів функціонування і розвитку економічних систем різного типу;
- основні особливості та загальну характеристику фундаментальних положень з економічної теорії;

вміти:

- аналізувати економічні системи та їх розвиток, економічні погляди різних течій;
- вміти користуватися основними термінами, поняттями і категоріями економічної теорії;
- самостійно аналізувати та систематизувати економічні процеси і явища господарського життя країни;
- засвоїти предмет і метод економічної теорії;
- усвідомити сутність основних економічних законів і категорій;
- користуватися економічною інформацією, почерпнутою з різних джерел.

Компетентностями якими повинен оволодіти студент:

- Здатність до аналізу наукових та філософських поглядів на освітні та наукові процеси.
- Здатність працювати самостійно і автономно, виявляючи ініціативу та підприємливість.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Тема 1. Рушійні сили економічного розвитку. Економічна система суспільства та власність.

Зародження економіко-теоретичних знань. Складові частини сучасної економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства.

Економічні закони, принципи і категорії. Система економічних законів. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів.

Методи пізнання економічних процесів і, явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії.

Економічні потреби суспільства, їх суть та структура. Піраміда Маслоу. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ. Економічні блага. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Суперечності інтересів економічних суб'єктів та форми їх розв'язання. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.

Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем. Традиційна економіка. Економічна система вільного капіталізму. Командно-адміністративна система. Система змішаної економіки. Перехідні економічні системи, їх зміст та основні риси. Формування інституційних та економічних умов переходу до нової системи господарювання. Основні напрямки формування сучасних ринкових відносин. Формування державного і ринкового механізмів регулювання економіки.

Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти. Типи, форми і види власності. Основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі. Необхідність різноманітних форм власності в ринковій економіці. Трансформація форм власності в Україні. Роздержавлення. Приватизація. Світовий досвід. Сучасний стан відносин власності в Україні.

Тема 2. Форми суспільного виробництва. Ринок і механізм його функціонування.

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Зміст і структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок.

Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.

Економічний вибір. Крива виробничих можливостей. Основні фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.

Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Еволюція товарного виробництва. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Товар і його властивості. Вартість. Мінова вартість. Споживна вартість та її показники. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і

неокласична. Розвиток товару і товарного виробництва за сучасних умов. Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Історичний підхід у розгляді функцій грошей. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні. Обіг готівкових та безготівкових грошей. Сучасні зміни в грошовому обігу. Закон грошового обігу. Інфляція, її суть і причини. Темни інфляції. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринок. Риси, структура та функції ринку. Види ринків. Критерії класифікації ринків та їх структура. Характерні ознаки сучасного ринку.

Об'єктивна зумовленість та сутність ринкової інфраструктури. Основні суб'єкти ринкової економіки. Держава як суб'єкт ринкового господарства. Соціально-економічна характеристика елементів ринку та умови їх формування в Україні. Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Крива попиту. Зв'язок між попитом і ціною. Зміщення кривої попиту під впливом дії нецінових факторів.

Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її властивості. Зв'язок між пропозицією і ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів. Особливості формування і зміни кривих пропозицій в перехідних економічних системах.

Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.

Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення по Маршалу.

Сутність конкуренції. Місце конкуренції в ринковій економіці. Форми конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Функції конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Позитивні й негативні наслідки конкуренції.

Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Критерії та межі монополізації економіки. Недоліки надмірної монополізації економіки. Економічні наслідки монополій. Ринок монополістичної конкуренції. Особливості монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Суть олігополії. Олігополія і конкуренція. Олігополія та економічна ефективність.

Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

Тема 3. Взаємовідносини основних суб'єктів ринкової економіки.

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Соціально-економічна характеристика підприємств. Функції підприємства. Організація процесу виробництва. Обмеженість ресурсів та шляхи її подолання.

Продукція підприємств та її економічні форми. Суть підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми

підприємництва. Підприємництво і бізнес. Перспективи розвитку підприємництва в Україні. Проблема банкрутства підприємств. Законодавство про банкрутство. Витрати виробництва. Постійні та змінні витрати. Витрати в короткому та довгому періоді. Граничні витрати. Валові витрати. Собівартість продукції, її види та структура. Шляхи зниження собівартості.

Валовий доход. Прибуток як економічна категорія. Економічний прибуток, бухгалтерський прибуток. Показники прибутковості діяльності фірми. Рентабельність та її види.

Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Капітал як фактор виробництва. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу. Промисловий капітал. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Механізм відтворення основного капіталу. Амортизація. Норма амортизації. Амортизаційний фонд як одне з джерел відтворення основного капіталу. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Оборотні засоби та їх структура. Показники ефективності використання основного та обігового капіталу. Рентабельність.

Модель кругообігу ресурсів, товарів і доходів. Сектор домогосподарств. Двоїста роль домогосподарств в економіці. Домогосподарство як постачальник ресурсів.

Доходи домогосподарств. Витрати домогосподарств та їх структура. Розподіл доходів після оподаткування на споживання і заощадження. Заощадження домогосподарств як джерело інвестицій.

Тема 4. Особливості аграрного виробництва і функціонування капіталу.

Аграрна сфера виробництва та її особливості. Сутність аграрних відносин.

Форми господарювання у сільському господарстві: фермерські, кооперативні, державні, змішані.

Ринок землі. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі. Орендні відносини в Україні. Особливості аграрної реформи на сучасному етапі господарювання.

Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс. Механізм реалізації аграрних відносин в сучасних умовах. Державна політика регулювання та підтримки сільськогосподарського виробника.

Сфера обігу в ринковій економіці. Виникнення сфери товарного обігу в процесі еволюції товарно-грошових відносин. Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці. Сфера обігу як сфера функціонування торговельно-мінових та кредитних відносин, торговельного та позичкового капіталу. Торговельний капітал та його еволюція за сучасних умов. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура. Сучасні форми торговельного підприємництва.

Позичковий капітал як відокремлена частина грошових функціональних форм промислового і торговельного капіталу. Сутність та джерела позичкового капіталу. Позичковий процент і його джерела. Норма позичкового проценту та його динаміка. Роль процентної ставки. Кредит як форма руху позичкового

капіталу. Форми кредиту. Роль і функції кредиту в сучасній ринковій економіці.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Тема 5. Макроекономічна нестабільність: економічні кризи, безробіття, інфляція. Роль держави в умовах ринку.

Процес суспільного виробництва та його складові елементи: предмети праці, засоби праці, праця. Основні фактори економічної діяльності: праця, земля, капітал, підприємницькі здібності, інформація, наука, екологія.

Результати економічної діяльності. Сукупний суспільний продукт. Кінцевий суспільний продукт. Національний дохід. Валовий національний продукт. Валовий внутрішній продукт. Національне багатство.

Економічний розвиток. Сучасний підхід сталого розвитку країн світу. Економічне зростання як відображення процесу розширеного відтворення. Типи економічного зростання. Моделі і теорії економічного зростання.

Економічний і соціальний прогрес, їх взаємозв'язок. Критерії економічного і соціального прогресу та його рушійні сили.

Циклічність суспільного відтворення. Види циклів. Фази економічних циклів. Національні та світові економічні цикли. Економічні кризи. Зовнішні та внутрішні фактори циклічного розвитку економіки. Теорії економічних циклів. Особливості розвитку економіки України.

Зайнятість: суть і форми. Теорії зайнятості. Повна зайнятість, виробничий потенціал і ефективність виробництва.

Зайнятість та відтворення сукупної робочої сили. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Причини неповної зайнятості. Види і форми безробіття.

Фактори розширеного відтворення робочої сили. Роль держави у відтворенні робочої сили. Закон зростання кваліфікації та професійної підготовки робочої сили.

Тема 6. Фінансово-кредитна система суспільства.

Сфера обігу в ринковій економіці. Виникнення сфери товарного обігу в процесі еволюції товарно-грошових відносин. Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці. Сфера обігу як сфера функціонування торговельно-мінових та кредитних відносин, торговельного та позичкового капіталу. Торговельний капітал та його еволюція за сучасних умов. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура. Сучасні форми торговельного підприємництва. Товарна біржа. Торгові дома. Інтернет-торгівля у сфері ринкової інфраструктури. Торговельний прибуток і його норма.

Позичковий капітал як відокремлена частина грошових функціональних форм промислового і торговельного капіталу. Сутність та джерела позичкового капіталу. Позичковий процент і його джерела. Норма позичкового проценту та його динаміка. Роль процентної ставки. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту. Роль і функції кредиту в сучасній ринковій економіці. Банківська система як інфраструктурний елемент сучасної ринкової економіки. Банки, їх види та функції. Позабанківські кредитні заклади. Акціонерно-

корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Тема 7. Система розподілу доходів. Соціальна політика держави.

Доходи, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність.

Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.

Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя Населення. Прожитковий мінімум. Бідність. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки.

Фінансова система. Суть і структура фінансової системи. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Формування доходів і витрат державних та місцевих бюджетів.

Податки. Елементи системи оподаткування. Крива Лаффера. Функції податків: фіскальна, регулююча, стимулююча. Класифікація податків. Бюджетно-податкова система як інструмент економічної політики держави.

Необхідність державного регулювання в умовах ринкової економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Тема 8. Світова система господарства, її основні риси та напрямки розвитку. Валютна система та міжнародні валютні відносини.

Сутність та етапи становлення світового господарства. Структура, основні риси та закономірності його розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Основні форми міжнародних економічних відносин та види інтеграційних формувань. Міжнародна економічна інтеграція. Інтеграційні зв'язки й механізм міжнародного співробітництва. Головні інтеграційні угруповання світу. Процеси інтеграції у Європі та її форми. Роль транснаціональних корпорацій в інтернаціоналізації суспільного виробництва. Місце Європейського економічного співтовариства у світовій економіці. Перспективи інтеграції економіки України у світову

економічну систему. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості поділу праці в сучасних умовах. Теорії міжнародної торгівлі. Митні та немитні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Всесвітній ринок товарів та послуг. Структура світового ринку. Основні тенденції розвитку світового ринку. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації.

Сутність і форми міжнародного руху капіталів, його масштаби, динаміка та географія. Причини, форми вивозу капіталу. Особливості вивозу капіталу на нинішньому етапі розвитку світового господарства. Наслідки вивозу капіталу. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити.

Міжнародні валютно-фінансові відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні ринки. Конвертованість національних валют. Фіксований і плаваючий валютний курс. Платіжний баланс та його регулювання.

Міжнародні валютно-фінансові організації. Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрями міграції. Утворення міжнародного ринку робочої сили. Інші форми міжнародних економічних відносин.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ												
Тема 1. Рушійні сили економічного розвитку. Економічна система суспільства та власність.	16	2	4			10	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Форми суспільного виробництва. Ринок і механізм його функціонування.	16	2	4			10	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Взаємовідносини основних суб'єктів ринкової економіки.	16	2	4			10	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Особливості аграрного виробництва і функціонування капіталу.	14	2	2			10	-	-	-	-	-	-
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	62	8	14			40	-	-	-	-	-	-
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ												
Тема 5. Макроекономічна нестабільність: економічні кризи, безробіття, інфляція. Роль держави в умовах ринку	17	1	4			12	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Фінансово-кредитна система суспільства.	15	1	4			10	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Система розподілу доходів. Соціальна політика держави.	15	2	2			11	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Світова система господарства, її основні риси та напрямки розвитку. Валютна система та міжнародні валютні відносини.	11	1	2			8	-	-	-	-	-	-
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	58	5	12			31	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120	13	26			81	-	-	-	-	-	-

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Рушійні сили економічного розвитку. Економічна система суспільства та власність.	4
2	Форми суспільного виробництва. Ринок і механізм його Функціонування	4
3	Взаємовідносини основних суб'єктів ринкової економіки	4
4	Особливості аграрного виробництва і функціонування капіталу	2
5	Макроекономічна нестабільність: економічні кризи, безробіття, інфляція. Роль держави в умовах ринку	4
6	Фінансово-кредитна система суспільства	4
7	Система розподілу доходів. Соціальна політика держави	2
8	Світова система господарства, її основні риси та напрямки розвитку. Валютна система та міжнародні валютні відносини	2
Разом		26

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

Питання до заліку з ОСНОВ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ

1. Основні етапи і напрямки розвитку економічної теорії.
2. Сучасні економічні теорії
3. Предмет економічної теорії.
4. Методи економічної теорії.
5. Функції економічної теорії.
6. Економічні потреби суспільства. Корисність продукту.
7. Економічні інтереси: поняття, види та їх взаємодія.
8. Основні фактори суспільного виробництва та їхній взаємозв'язок.
9. Обмеженість ресурсів і крива виробничих можливостей.
10. Економічна ефективність використання ресурсів та її показники.
11. Суть та структура суспільного виробництва.
12. Сутність і основні структурні елементи економічної системи.
13. Типи економічних систем та критерії їх класифікації.
14. Власність як економічна та юридична категорія
15. Типи, форми та види власності

16. Роздержавлення і приватизація власності: поняття, принципи, методи
17. Генезис форм господарства.
18. Товар і його властивості.
19. Альтернативні теорії вартості.
20. Закон вартості, його сутність та функції
21. Становлення та еволюція грошових відносин
22. Теорії грошей
23. Сутність та функції грошей
24. Еволюція і форми грошей
25. Грошовий обіг та його закони
26. Сутність ринку, його риси та структура
27. Ринковий механізм та його основні елементи
28. Моделі ринкової економіки
29. Поняття ринкової інфраструктури та її основні елементи
30. Біржі, їх види та функції
31. Банки та банківська система
32. Підприємництво: сутність, умови розвитку та функції
33. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки
34. Кругообіг і оборот капіталу (фондів) як процес індивідуального відтворення
35. Маркетинг та менеджмент підприємства
36. Основний капітал (фонди); фізичний і моральний знос
37. Амортизація та її норма; значення прискореної амортизації в умовах НТР
38. Оборотний капітал (фонди): сутність, структура та показники ефективності використання
39. Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин
40. Доходи домогосподарств та їх розподіл
41. Витрати на споживання та заощадження домогосподарств
42. Витрати виробництва, їх суть та види.
43. Собівартість продукції, її структура та види.
44. Прибуток підприємства, його суть, функції та види
45. Особливості підприємницької діяльності в аграрному секторі.
46. Рентні відносини.
47. Агропромислова інтеграція та її форми.
48. Агробізнес і механізм його функціонування
49. Сутність і види суспільного відтворення
50. Зміст і типи економічного зростання

51. Нагромадження, заощадження та інвестиції, їх суть і місце в економічному зростанні
52. Система ринкових макропоказників
53. Циклічність руху ринкової економіки.
54. Безробіття і зайнятість населення.
55. Інфляція: сутність, причини та соціально-економічні наслідки
56. Доходи населення, їх види та джерела формування
57. Заробітна плата – основна форма доходів населення
58. Сутність і функції фінансів
59. Структура та джерела формування фінансів
60. Державний бюджет
61. Податки: суть, функції та види
62. Поняття кредитної системи та її структура
63. Державне регулювання економічної системи
64. Сучасні моделі державного регулювання економіки
65. Форми і методи державного регулювання економіки
66. Світове господарство та закономірності його розвитку
67. Структура сучасного світового господарства
68. Система міжнародних економічних відносин
69. Шляхи інтеграції України до світової економіки
70. Економічна сутність глобалізації
71. Глобальні проблеми і зміни філософії економічного мислення суб'єктів економічної діяльності

Тести

1. Які сутності характеризують предмет економічної теорії:

- а) продуктивні сили;
- б) засоби виробництва;
- в) земля, капітал;
- г) виробничі відносини, економічні категорії та закони;
- д) рідкісні або обмежені ресурси.

2. Основним методом дослідження економічної теорії є метод:

- а) індукції і дедукції;
- б) аналізу і синтезу;
- в) системного аналізу;
- г) динамічних рядів;
- д) наукової абстракції.

3. Яке з наведених положень найточніше:

- а) економічні закони виражають сутність процесів і явищ;
- б) економічні закони – це закони розвитку відносин виробництва, розподілу, обміну і споживання;
- в) економічні закони – це внутрішньо необхідні, сталі, причинно-наслідкові зв'язки в

економічних процесах і явищах.

4. Власність як економічна категорія:

- а) власність – це благо;
- б) власність – це добробут;
- в) суспільна форма привласнення матеріальних благ і, перш за все, засобів виробництва;
- г) це право володіння, розпорядження і користування матеріальними благами;
- д) це засоби виробництва, предмети споживання, послуги.

5. Назвіть основні форми власності:

- а) державна;
- б) приватна;
- в) акціонерна;
- г) індивідуальна;
- д) колективна;
- е) суспільна;
- є) народу.

6. Нові об'єкти власності в економіці постіндустріальної епохи:

- а) засоби та предмети праці.
- б) наукові відкриття;
- в) інтелект;
- г) земля, капітал;
- д) інформація;
- е) предмети споживання.

7. До яких сучасних напрямків економічної думки належать ці економісти:

- | | |
|-------------------|-------------------------|
| 1. А.Маршалл; | А. неокласичний синтез; |
| 2. Дж.М. Кейнс; | Б. інституціоналізм; |
| 3. П. Самуельсон; | В. неокласичний напрям; |
| 4. Т. Веблен. | Г. кейнсіанство. |

8. Встановіть відповідність між методами пізнання та їхніми значеннями:

- | | |
|-----------------------|--|
| 1 Наукова абстракція; | А. перехід від окремого до загального; |
| 2 Синтез; | Б. перехід від загального до окремого; |
| 3 Індукція; | В. пізнання явищ шляхом поєднання проаналізованих елементів; |
| 4 Дедукція. | Г. зосередження дослідження на головному, відкидаючи другорядне. |

9. Які головні рушійні сили економічного розвитку:

- а) суперечності, прибуток, ризик;
- б) гарантія успіху, конкуренція, ділова творчість людини;
- в) стимули;
- г) монополія та олігополія;
- д) потреби, інтереси.

10. Чи можливе існування приватної власності без державної в сучасному суспільстві:

- а) можливе;
- б) ні, оскільки держава виникла на основі майнової диференціації;
- в) без державної власності неможливе функціонування держави;
- г) без держави неможливо регулювати відносини власності.

11. Визначте форми грошей:

- | | |
|--------------|--------------|
| а) металеві; | г) паперові; |
| б) товарні; | д) державні; |
| в) кредитні; | е) приватні. |

12. Товарне виробництва - це:

- а) виробництво матеріальних благ для бартерних операцій;
- б) виробництво продукції для задоволення потреб сім'ї;
- в) виробництво матеріальних благ для задоволення суспільних потреб через ринок.

13. Дайте характеристику вартості товару:

- а) здатність товару задовольняти певні потреби людини;
- б) здатність товару обмінюватись на інші товари у певних пропорціях;
- в) уречевлена в товарі суспільна праця, що проявляється через обмін;
- г) корисність речі, її цінність.

14. Назвіть основну причину виникнення товарного виробництва:

- а) суспільний поділ праці;
- б) економічна відособленість товаровиробників на основі приватної форми власності на засоби виробництва;
- в) ринкова форма зв'язку між виробниками і споживачами;
- г) конкурентна боротьба між товаровиробниками.

15. Сутність закону вартості:

- а) здійснює диференціацію товаровиробників;
- б) стихійно регулює виробництво;
- в) веде до зміни цін;
- г) об'єктивно обумовлює необхідність виробництва і обміну товарів на основі суспільно-необхідних затрат праці;
- д) стихійно розміщує продуктивні сили по території країни.

16. Встановіть відповідність між властивостями товару та їхніми характеристиками:

- | | |
|-----------------------|--|
| 1. Споживча вартість; | А. Уречевлена в товарах і послугах господарювання; |
| 2. Вартість; | Б. Здатність товару обмінюватись на інші товари в певних пропорціях; |
| 3. Мінова вартість. | В. Здатність товару задовольняти певну потребу людини. |

17. Коли гроші виступають в ролі засобу платежу:

- а) купівля товару за наявні гроші;
- б) купівля коштовностей;
- в) купівля товарів в кредит, виплата заробітної плати;
- г) оплата комунальних послуг.

18. Які складові елементи ринкового механізму саморегулювання:

- | | |
|-----------------------|--------------------------|
| а) праця | д) відповідальність; |
| б) ринкова ціна; | е) конкуренція; |
| в) пропозиція; | є) попит; |
| г) економічні закони; | ж) державне регулювання. |
| |) |

19. Сутність грошей:

- а) засіб стихійного обліку суспільної праці товаровиробників;
- б) предмет домовленості між людьми;
- в) умовність, яка не має власної вартості;
- г) символ, за яким держава закріплює функцію грошей;
- д) товар, який виконує функцію особливого еквівалента.

20. Яка форма грошей є основною:

- а) паперові гроші;
- б) товарні гроші;
- в) металеві гроші;
- г) кредитні гроші;

д) векселя.

21. Який метод стабілізації грошового обігу полягає в обміні старих грошових знаків на нові за певним співвідношенням з адекватним перерахунком цін і доходів:

- а) дефляція; г) девальвація;
- б) нуліфікація; д) ревалоризація (реставрація);
- в) деномінація; е) уніфікація.

22. Що таке конвертованість грошей:

- а) вільний продаж грошей;
- б) вільна купівля товарів;
- в) гарантована здатність національної грошової одиниці обмінюватись на гроші інших країн;
- г) купівля-продаж валюти.

23. Хто є некоронованим королем ринкової економіки:

- а) товаровиробник;
- б) продавець;
- в) власник товару;
- г) споживач;
- д) посередник.

24. Що таке попит:

- а) товари і послуги на ринку;
- б) гроші фізичних та юридичних осіб;
- в) платоспроможна потреба тобто оплачена по всій масі товарів;
- г) матеріальні блага.

25. Що таке пропозиція:

- а) вироблені товари і послуги;
- б) гроші товаровиробників;
- в) вироблені товари і представлені на ринок;
- г) товари в цеху готової продукції.

26. Яка конкуренція формує ціну виробництва:

- а) внутрігалузева;
- б) вільна;
- в) монополістична;
- г) міжгалузева;
- д) предметна.

27. Що лежить в основі ціни:

- а) затрати факторів виробництва;
- б) якість товару;
- в) психологічні фактори;
- г) суспільно-необхідні затрати праці;
- д) попит і пропозиція.

28. Яка ціна для фермера є основною:

- а) закупівельна;
- б) закладна;
- в) ринкова;
- г) світова;
- д) ціна підтримки;
- е) цільова ціна.

29. Сутність світової ціни:

- а) це вільні ціни;
- б) це ціни в міждержавній торгівлі;
- в) ціни в основних місцях світової торгівлі на великі товаропотоки без всякої дискримінації;
- г) ціни на товари на основі контрактів між державами.

30. Які ціни називаються регульованими:

- а) ті, що встановлює держава;
- б) ті, що встановлює індивід;
- в) ті, що встановлює фірма;
- г) ті, що встановлює ринок;
- д) ті, що відхиляються вгору або вниз від суспільно-необхідних витрат праці, попиту і пропозиції, граничної корисності

8. Методи навчання

Форми та методи навчання – лекції, практичні заняття згідно програми курсу.

9. Форми контролю

Форми організації контролю знань, система оцінювання – контроль знань здійснюється шляхом виконання студентами практичних робіт, виступів з доповідями, складання модульних контрольних робіт за модульно-рейтинговою системою.

Поточний контроль знань студентів здійснюється на практичних заняттях і полягає в проведенні попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах.

Підсумковий контроль включає модульну форму підсумкового контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять і його результати враховуються при виставленні підсумкової оцінки.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену в обсязі навчального матеріалу і в терміни, встановлені навчальним планом.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумкова атестація (залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
25	25	25	25	25	25	25	25		
0-100				0-100				0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до «Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України», затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи **R** нр стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{\text{нр}} = \frac{0,7 \cdot (R_{(1)\text{зм}} \cdot K_{(1)\text{зм}} + R_{(2)\text{зм}} \cdot K_{(2)\text{зм}})}{K_{\text{дис}}} + R_{\text{др}} - R_{\text{штр}},$$

де $R_{(1)\text{зм}}, \dots, R_{(n)\text{зм}}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K_{(1)\text{зм}}, \dots, K_{(n)\text{зм}}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{\text{дис}} = K_{(1)\text{зм}} + \dots + K_{(n)\text{зм}}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{\text{др}}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{\text{штр}}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K_{(1)\text{зм}} = \dots = K_{(n)\text{зм}}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{\text{нр}} = \frac{0,7 \cdot (R_{(1)\text{зм}} + R_{(2)\text{зм}})}{2} + R_{\text{др}} - R_{\text{штр}}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{\text{др}}$ додається до $R_{\text{нр}}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{\text{штр}}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{\text{нр}}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням **підготовка і захист курсового проекту (роботи)** оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Вивчення економічної теорії в робочому навчальному плані передбачено в одному навчальному семестрі:

лекції – 30 год., практичних занять – 30 год. та самостійної роботи – 30 год., що в сумі становить 90 год. (3,0 кредитів еcts). після вивчення дисципліни запланований іспит. тривалість навчального семестру – 15 тижнів.

розрахунковий рейтинг з дисципліни становить 100 балів. рейтинг з навчальної роботи – 70 балів, рейтинг з атестації – 30 балів.

РЕЙТИНГОВІ ОЦІНКИ ІЗ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Термін навчання, тижні	Номер змістовного модуля	Навчальне навантаження, годин	Кредити ECTS	Рейтингова оцінка змістового модуля, бали	
				мінімальна	максимальна
1-7	1	43	1,4	60	100
8-15	2	47	1,6	60	100
Всього	4	90	3,0	42,0	70,0

11. Методичне забезпечення

1. Гойчук О.І. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів 1У рівня акредитації./ О.І. Гойчук, Т.І.Побережець, Н.К.Болгарова, М.П.Талавира. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 476 с.

2. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів IV рівня акредитації / Т.І. Побережець, Н.К. Болгарова, М.П. Талавира, О.В. Пащенко. – Ніжин.: ПП Лисенко М.М., 2010. – 475 с.

3. Орехівський Г.А. Ринкова діяльність : Навч. посіб. для студ./ Г.А.Орехівський. – К: НУБіП, 2009. – 143 с.

4. Орехівський Г.А. Політекономія: Навч.посіб. / Г.А.Орехівський. – К.: Каравела, 2008. – 296с

12. Рекомендована література

Основна

1. Андрусь О.І. Економічна теорія: практикум. Інтерактивні методи в модульному навчанні: Навч. посіб./ О.І.Андрусь. – К.: КНТ, 2008. – 480с.

2. Башнянин Г.І., Шевчук Є.С. Політична економія. Навчальний посібник / за ред. д.е.н., проф.. Г.І.Башнянина і к.е.н., доц. Є.С.Шевчука. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Львів: «Магнолія плюс», «Новий світ – 2000», 2004. – 483с.

3. Білецька А.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч.пос. 2-ге вид. перероб. та допов. / А.В.Білецька, О.В.Білецький, В.І.Савич. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 688с.

4. Гальчинський А.С. Основи економічної теорії: Підручник / А.С.Гальчинський, П.С.Єщенко, Ю.І.Палкін. – К.: Вища школа, 2007 – 471 с.

5. Гойчук О.І. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів 1У рівня акредитації./ О.І. Гойчук, Т.І.Побережець, Н.К.Болгарова, М.П.Талавира. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. –

476 с.

6. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів IV рівня акредитації / Т.І. Побережець, Н.К. Болгарова, М.П. Талавиця, О.В. Пащенко. – Ніжин.: ПП Лисенко М.М., 2010. – 475 с.
7. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 7-ме вид., стереотипне. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719 с.
8. Економічна енциклопедія: У трьох томах / Редкол.: С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видав. центр «Академія». – Т.2. – 2001. – 848 с.
9. Історія економічної думки: Навч. посібник / За ред. Л.Я.Корнійчук, А.М.Поручник, Н.О. Титаренко та ін. – К.: Фенікс, 2003. – 415 с.
10. Історія економічних учень: Підручник: У 2 ч. / За ред.. В.Д.Базилевича. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2006.- Ч. 1. – 582 с., Ч.2. – 575 с.
11. Костюк В.С. Економічна теорія: Навч. посібник. / В.С.Костюк, А.М.Андрущенко, І.П.Борейко – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 282с.
12. Мазур О.Є. Основи економіки. Теорія і практика./ О.Є.Мазур. – Навч. посіб. – К.: Лібра, 2008. – 288 с.
13. Мазуренко В.І. Світові фінансові кризи та національна економічна безпека: теорія і методологія: [монографія] / В.І. Мазуренко. – К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2007. – 511 с.
14. Орехівський Г.А. Ринкова діяльність : Навч. посіб. для студ./ Г.А.Орехівський. – К: НУБіП, 2009. – 143 с.
15. Орехівський Г.А. Політекономія: Навч.посіб. / Г.А.Орехівський. – К.: Каравела, 2008. – 296с.
16. Орехівський Г.А. Тестово-словниковий практикум з економічної теорії: Навч. посіб./ Г.А. Орехівський . – К.: Каравела, 2007. – 216 с.
17. Політична економія: Підручник / За ред. Ніколенко Ю.П. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 632с.

Допоміжна

1. Борейко В.І. Інновації як основа економічного зростання / В.І. Борейко. // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №9. – С. 42-48.
2. Бородюк В.М. Форми власності в системі політичних і економічних відносин / В.М. Бородюк, Г.С. Фролова. // Економічна теорія. – 2009. – №4. – С. 24-30.
3. Буковинський С.А. Шляхи подолання фінансової кризи в Україні / С.А. Буковинський, Т.Є. Унковська, О.Л. Яременко. // Економічна теорія. – 2009. – №2. – С. 47-61.
4. Вдовиченко А.М. Фінансові ресурси населення та їх вплив на інноваційні процеси в Україні / А.М. Вдовиченко. // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №1. – С. 207-217.
5. Воронін О.О. Визначення виду функціональної залежності між ефективністю виробництва і його чинниками. / О.О. Воронін. // Економічна теорія. – 2007. – №3. – С. 21-34.
6. Гальчинський А.С. Трансринкові трансформації / А.С. Гальчинський. // Економічна теорія. – 2007. – №1. – С. 3-12.
7. Даниленко А.І. Грошово-кредитний ринок України: кризові уроки та

короткострокові перспективи / А.І. Даниленко, Н.М. Шелудько // Економіка і прогнозування. – 2010. – №1. – С. 9-19.

8. Дідківська Т.В. Особливості суверенітету монетарної політики в умовах глобалізації / Т.В. Дідківська. // Економічна теорія. – 2009. – №1. – С. 91-101.

9. Довбняк Т.Ф. Циклічність української економіки в 2000 - 2008 роках / Т.Ф. Довбняк. // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №1. – С. 65-72.

10. Євтушевський В.А. Корпоративні структури – головний організаційний та фінансово-економічний ресурс інноваційної моделі економічного зростання / В.А. Євтушевський. // Економічна теорія. – 2009. – №1. – С. 114-118.

11. Жулавський А.Ю. Домогосподарство в системі еколого-економічних відносин / А.Ю. Жулавський, О.О. Каленська. // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2009. – №2. – С. 59-63.

12. Зінченко Я.В. Інтерації та інтеракційні витрати у процесі внутрішньофірмової взаємодії / Я.В. Зінченко // Економічна теорія. – 2009 – №4. – С. 40-43.

13. Савчук В.С. Конкурентна політика держави в умовах глобалізаційних викликів / В.С. Савчук. // Економічна теорія. – 2010. – №2. – С. 110-114.

14. Скібіна С.О. Динаміка, тенденції й системність формування доходів домашніх господарств в умовах трансформації економіки в Україні / С.О. Скібіна // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №11. – С. 190-199

13. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua>

2. Офіційна Інтернет-сторінка Верховної Ради України <http://www.portal.rada.gov.ua>

3. Офіційна Інтернет-сторінка Міністерства економіки України // <http://www.me.gov.ua>

4. Офіційна Інтернет-сторінка Міністерства фінансів України // <http://www.minfin.gov.ua>

5. Офіційна Інтернет-сторінка Національного банку України <http://www.bank.gov.ua>

6. Офіційна Інтернет-сторінка Державного комітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>

7. Програми нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалавра галузізнав 0306 «Менеджмент і адміністрування» напряму 6.030601 «Менеджмент». – К: КНТЕУ, 2010. – с. 68-82.